

Täysistunto

Tiistai 6.6.2017 klo 14.04—16.38

Täysistunto alkoi klo 14.04. Täysistunto keskeytettiin klo 15.37. Täysistuntoa jatkettiin klo 16.37. Täysistunto päättyi klo 16.38.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (14.04—15.31) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (15.31—15.37 ja 16.37—16.38).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Outi Mäkelän vapautuspyyntö lakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 29/2017 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 7.6.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 7.6.2017 klo 11.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Pyydän salia hiljenemään ja kuuntelemaan puhujaa.

Keskustelu

14.05 **Tytti Tuppurainen sd:** Kiitos, puhemies! — Lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys Hansel Oy:tä koskevasta laista liittyy eduskunnassa parhaillaan käsiteltävään kokonaisvaltaiseen maakunta- ja sote-uudistukseen. Hallituksen esityksessä lakia Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ehdotetaan muutettavan siten, että Hansel Oy:n palveluita voitaisiin käyttää jatkossa maakunnat ja maakuntien hankintayksiköt. Tämä lakiehdotus on

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

kannatettava ottaen huomioon sen, että julkisen sektorin tehtäviä ollaan siirtämässä maakuntien vastuulle maakunta- ja sote-uudistuksen myötä.

Tässä yhteydessä, puhemies, julkisista hankinnoista puhuttaessa, nostan kuitenkin esille muutaman huomion kilpailutuksiin liittyen.

Korostan sitä, että hankintoja tehtäessä tulisi perustana kilpailutuksessa pitää hankintojen hinta—laatu-suhdetta. Laatukriteereihin, kuten esimerkiksi ympäristöön ja sosiaaliin vaikuttamiseen, tulee kiinnittää enemmän huomiota. Ainoastaan hintaan perustuvaa kilpailutusta tulisi tehdä vain rajallisissa tapauksissa ja tällöinkin hyvin perusteltavin syin. Tämän lisäksi, puhemies, olisi syytä pohtia sitäkin enemmän, miten julkisilla hankinnoilla voitaisiin tukea esimerkiksi innovaatiotoimintaa tai alueellisen elinkeinoelämän kehittämistä.

14.07 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä Hanselin lainsäädännön muutos ei ole täällä mistään muusta syystä kuin siitä, että meille on tulossa sote- ja maakuntauudistus, joka tarvitsee tällaista, ja on ymmärrettävää, että on tämmöinen isompi hankintapaikka, joka antaa avustustoimintaa, avustaa hankintojen tekemisessä ja toisaalta voi niitä myöskin olla käytännössä tuottamassa.

Tähän kuitenkin liittyy isompi kysymys näistä uudistuksista johtuen, että onneksi hallitus muutti kantansa eikä perustanut tätä yhtä valtakunnallista yhtiötä, joka olisi hoitanut kaikkien maakuntien kaikki hankinnat, mikä olisi ollut aika tuhoisaa kaikille pienille yrittäjille ympäri Suomea, jos yksi yhtiö Suomessa olisi käytännössä hoitanut kaikki. Nyt se, että maakunnat voi käyttää Hanselia, on tähän parempi versio, mutta tähän on toinen tarina. Se on se, että ne kaikki hankinnat, joita nyt maakunnat tulevat tekemään, ovat tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien hankintoja, elikkä kaikki se sote-osaaminen, josta tässä pääasiassa puhutaan, on olemassa olevaa osaamista kuntahankinnoissa, joittenka kautta tällä hetkellä kunnat, sairaanhoitopiirit ja muut kuntayhtymät ovat näitä hankintoja tehneet. Sen takia tässä lain käsittelyn yhteydessä pitäisin tärkeänä, että käsitellään myöskin näkemystä, että kuntahankinnat on se toinen versio, jota nämä tulevat maakunnat voivat käyttää, koska siellä jo nyt on se kaikki osaaminen, mikä näitten hankintojen osalta tarvitaan. Sen takia en haluaisi ajatella, että Hansel on ainoa, jotenka ei ajettaisi myöskään tältä osin maakuntia ainoastaan valtion mallisiin laitoksiin ja valtion viranomaisten ja valtion päätöksenteon alaisuuteen. Elikkä kuntahankintojen pitää olla toinen vaihtoehto.

14.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Paatero edellä hyvin kuvasi, että tämä valtakunnallinen yksi hankintayksikköhän oli siinä alkuperäisessä versiossa, maakuntalaissa, mutta onneksi siitä sitten luovuttiin. Nyt kuitenkin Hansel ollaan tekemässä tällaiseksi maakuntien valtakunnalliseksi mahdolliseksi hankintayksiköksi sen rinnalle, että meillä on maakunnallisia hankintayksikköjä. Tässä pitää todella pitää huolta, että ei käy niin, että kumminkin lähdetään keskittämään hankintoja Hanselille ja sitten — mitä olemme täällä pelänneet — alueelliset pienet yrittäjät ja yritykset eivät enää pysty olemaan mukana, kun nämä hankinnat muuttuvat niin valtavan suuriksi.

Ymmärtäisin näin, että jos tässä Hanselin kohdalla halutaan käyttää näitä esimerkiksi vaikka joihinkin suuriin it-hankintoihin tai vastaaviin, missä nähdään, että monien maakuntien edut yhdistyvät, niin tämä sillä näkökulmalla voi olla kannatettavaa. Mutta tässä on todellakin nyt oltava varovainen, että ei ikään kuin tuoda nyt toisessa muodossa tätä isoa

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

valtakunnallista hankintayksikköä, joka tavallaan pystyttiin jo torjumaan siinä vaiheessa, kun maakuntalakea hahmoteltiin.

Talousvaliokunnassa on jo nyt kuulemisissa tullut ilmi se, että kun me hankintalain uudistuksessa varoitimme opposition puolelta, että 5 prosentin in-house-hankintaraja tulee osoittautumaan ongelmalliseksi ja tulee olemaan hankala, johtamaan epätarkoituksenmukaisiin pilkkomisiin, niin tämä on nyt ihan täyttä totta, kun maakuntien hankintoja ruvetaan toteuttamaan. Siellä tällä hetkellä jo tehdään tällaista epätarkoituksenmukaista pilkkomista sen takia, että tämä in-house-hankintaraja 5 prosenttia tulee vastaan. Oppositioista moneen kertaan ja eri vastalauseissa toimme esille, että kun direktiivi olisi mahdollistanut sen 20 prosentin rajan, niin meillä sitten piti mennä tekemään lainsäädäntöä, joka jo nyt osoittaa ongelmallisuutensa tässä vaiheessa.

14.11 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Korostaisin edustaja Tuppuraisen tapaan sitä, että laissa tulisi edellyttää Hanselia kehittämään julkisten hankintojen ekologista ja sosiaalista vastuullisuutta ja toimimaan kestävien hankintojen edelläkävijänä.

Muistuttaisin lisäksi myös siitä hallituksen tavoitteesta, että 5 prosenttia kaikista julkisista hankinnoista olisi niin sanottuja innovatiivisia hankintoja. Kun puhutaan nyt näin valtavista summista, se tarkoittaa sitä, että julkinen valta voi näin ollen olla todellakin innovaatioiden edelläkävijä. Suomesta nimittäin puuttuu tällä hetkellä taho, joka edistää kestäviä hankintoja, Ruotsissa näitä on valtionhallinnon monilla tasoilla. Hansel voisi ottaa tällaisen roolin Suomessa, jos sitä ohjattaisiin tämän lain avulla siihen suuntaan. Hanselissa on ollut jo kiinnostusta kestäviin hankintoihin. Tästä esimerkkinä yhdessä Finnwatchin kanssa toteutettu Vastuullisempaa elektroniikkaa valtiolle -hanke, joten täysin vierasta tämä ajattelu ei sielläkään ole.

Kuten edustaja Essayah tuossa totesi, hankintalain kokonaisuudistuksessa ei tätä sosiaalista lauseketta implementoitu sitovana, ja siksi on nyt perusteltua käyttää muita keinoja tämän hankintadirektiivin varsinaisten tavoitteiden saavuttamiseen: "Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheellisia toimenpiteitä varmistaakseen, että talouden toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan sovellettavia ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita." Eli hankintalaissa on puutteita, joita nyt tällä lainsäädännöllä voitaisiin mainios- ti korjata.

14.12 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen perusesitys on hyvä, ja toivottavasti tätä vielä valiokunnissa sitten käsitellään, kuten tässä edustaja Paatero kertoi, että saisi maakunnista näkemystä ja myös kuntahankinnasta ja näistä.

Edustaja Tuppurainen sanoi tuossa hyvän pohjan tähän asiaan: että hankintalaissa — se hän tuli voimaan jo tämän vuoden alusta — tulisi huomioida enemmän työllisyys-, ilmastoto- ja myös sitten innovatiivisia toimenpiteitä, kuten Harakkakin tässä totesi. Tämä nyt vaan on oikeastaan meidän kunnista kiinni tällä hetkellä, julkisista toimijoista, millä tavalla me otamme näissä hankintayhtiöissä nämä asiat esille, kuinka me tulemme muuttamaan kunnissa omaa tapaamme hankkia julkisissa yhteisöissä. Eli sitten kun ollaan kuntavaalit käyty lävitse, näkisin, että meillä on aika paljon koulutettavaa, että me saamme nämä hankintayksiköt poisoppimaan pelkästään siitä, että meillä on ainoastaan euro tämä tekijä, millä hankintoja tehdään. Me voimme lähteä myös tekemään esityksiä, hankintoja, jotka suosivat lähipalveluita, lähituotantoa ja lähiyrittäjyyttä, ja tämän perään meidän täytyy myös katsoa tarkasti.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

14.14 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn tähän edustajien Paatero ja Essayah huoleen. Todellakin, on ihan olennaista, että nyt ei tehdä niin keskitettyjä järjestelyjä, että ne muodostuvat maakuntien järkevän toiminnan esteeksi. Tämä alkuperäinen suunnitelma on huikea Gosplan-ajatus, että kaikki hankinnat maakunnissa, jotka ovat miljardiluokassa, tuodaan keskitetysti yhdestä pisteestä hoidettavaksi. Jokainen tietää, mitä semmoinen merkitsee sitten kykyyn ottaa huomioon niitä alueellisia tarpeita ja kokemukseen perustuvia haluja määrittää sitä, mitä tilataan, joten tässä täytyy olla lähtökohtana se, että Hanselin käyttö on luonteeltaan mahdollistavaa, ei pakollista.

Yhdyn myös edustaja Essayahin esille ottamaan kokemuseräiseen huoleen siitä, mitä tämä 5 prosentin sääntö in-house-toiminnassa tarkoittaa. Siinä on pantu uusi pakkopaita, joka nyt sitten kohdistuu tulevaisuudessa maakuntapäätöksentekoon ja on uhkaamassa järkevää toimintaa, jossa se paikallinen työ voitaisiin pitää tehokkaana ja huolehtia siitä, että nyt toimivat käytännöt julkisen sektorin yhteisöjen keskinäisessä yhteistyössä olisivat jatkossakin mahdollisia. Kiinnitän huomiota siihen, että ei ole ollut näkyvissä kunnollista perustetta sille, miksi tämä Euroopan unionin sallima raja, 20 prosenttia, tuotiin 5 prosenttiin. Mikä oli se syy, miksi tämä tehtiin?

Ja lopuksi, pyydän yhtyä edustaja Tuppuraisen korostamaan näkökohtaan Hanselin toiminnassa muutoin. Kyllä tämä ekologisuusajattelu on tätä päivää, ja on tärkeätä, että näitä näkökohtia Hanselin toiminnassa otetaan aktiivisesti huomioon ja valtio toimii tässä koko elinkeinoelämälle omalta osaltaan tiennäyttäjänä.

14.16 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Jälleen käsittelemme yhtä sote- ja maakuntauudistukseen liittyvää lakiesitystä, ja tietenkin koko tämä kokonaisuus on veitsen terällä, miten tässä pystytään asetetussa aikataulussa etenemään.

Maakuntien hankintayksiköiden lisäämisellä Hanselin asiakkaiksi voidaan sinänsä saada merkittäviä hyötyjä, ja tämä esitys on lähtökohtaisesti tarkoituksenmukainen siinä mielessä, että voidaan ajatella, että tällaisella keskittämisellä saadaan kustannussäästöjä, parannetaan hankintojen laatua ja myös voidaan minimoida hallinnollisia kustannuksia. Mutta kyllä jaan sen huolen, minkä täällä useat edustajat ovat esittäneet, ja aivan erityisesti kiinnitän huomiota pienten ja keskisuurten yritysten edellytyksiin olla mukana näissä tarjouskilpailuissa. Tämä on seikka, jota kannattaa nyt aivan erityisesti mielestäni myös valiokunnan pohdinnoissa tarkastella, millä tavalla voidaan huolehtia siitä, että pienet ja keskisuuret yritykset pystyvät osallistumaan näiden yhteishankintojen tarjouskilpailuihin jatkossa.

14.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua asian lähettämisesä valiokuntaan, ja näitä asioita on hyvä ottaa esille, kun maakuntien tulevaisuutta nyt pohditaan tämän hankintayksikön kautta. Muutamissa puheenvuoroissa on hankintaosaaminen noussut esille, ja aika usein näissä asioissa on kyse myös siitä, että osataan kilpailuttaa oikealla tavalla, ei pelkästään rahalla, hinnalla, vaan myös laadulla. Se on oma osaamisen alansa, ja sitä varmasti pitää vahvistaa niin kunnissa, maakunnissa kuin valtionkin tasolla.

On tiettyjä asioita, missä on hyvä mennä suurempiin kokonaisuuksiin, esimerkiksi ict-järjestelmissä. Tässä vaiheessa, kun nyt luodaan uutta, on hyvä tehdä järjestelmiä niin, että ne keskustelevat toisien kanssa ja ei enää olla siinä tilanteessa, että jokaisella yksiköllä tai

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

jokaisella kunnalla tai välttämättä edes jokaisella maakunnalla on aivan oma järjestelmänsä, vaan niin, että ne keskustelevat jouhevasti toistensa kanssa.

Mutta sitten tämä, minkä edustaja Räsänen nosti esille, pienet ja keskisuuret yritykset: se on oma kohta, mikä pitää pitää mielessä tarkasti, että emme tee toisaalta sellaista järjestelmää, missä kilpailutus toimii ainoastaan isojen ehdoilla, vaan meillä pitää olla mahdollisuus, että mukaan saadaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä, paikallisia toimijoita, mutta tämä koskee tietysti myös tuotteita. Silloin, kun esimerkiksi keskuskeittiöitä ja ruokahuoltoja suunnitellaan, on järkevää, että ruokaa ei kaukaa tuoda, vaan hyödynnetään sitä lähellä olevaa tuotantoa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain ja sairausvakuutuslain 2 luvun 6 §:n ja 18 luvun 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 68/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.19 Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies! On harmi, että ministeri ei ole paikalla täällä esittelemässä tätä lakiesitystä, joka meille sosiaali- ja terveysvaliokuntaan on nyt sitten tulossa ja joka liittyy tähän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen. Eli tässä nyt sitten "asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain mukaisista toisessa valtiossa annetuista suoran valinnan palveluja vastaavista terveyspalveluista aiheutuneet kustannukset korvattaisiin ilman muita edellytyksiä" — näin täällä tekstissä lukee. Eli käytännössä tämä koskee nyt sitä rajat ylittävää palveluiden hakemista muista maista EU-alueella, niistä haettuja palveluita ja niiden korvauskäytännön muuttamista, ja tämä on nyt sitten yhteydessä, kytköksissä tähän sote-lainsäädäntöuudistukseen. Kysymys tietysti on, että kun tämä sote-lakikin on jo monimutkainen, niin sitten tähän on nyt tullut esitys, joka on kokonaisuudessaan vielä monelta osin ongelmallinen ja vaillinaisen.

Eli tämä laki koskisi siis jatkossakin nyt sitten vain terveyspalveluja. Sitten tässä on tarkoitus, että ulkomailta annettujen terveyspalvelujen kustannuksia korvattaisiin Suomen kansalaisille terveydenhuoltolain 7 a §:ssä tarkoitetuista terveydenhuollon palveluista eli siihen palveluvalikoimaan kuuluvista palveluista. Maakunta olisi sitten kustannusvastuussa, eli laskun maksaa maakunta.

No, nyt se ongelma liittyy tähän siltä osin, että ei ole tiedossa tällä hetkellä sitä, mitä nämä terveydenhuoltolain 7 a §:n terveyspalvelut ovat, mikä se palveluvalikoima on. Sitä ei ole kirjattu auki. Tähän on puuttunut lausuntokierroksella muun muassa HUS, ja HUSin

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

lausunnossa todetaan, että tällainen erityinen palveluvalikoimaneuvosto on käsitellyt näitä asioita näistä palveluvalikoimista ja tähän mennessä on käsitelty neljä hoitomuotoa, joista kolmea se on pitänyt perusteltuna. Täällä lausunnossa todetaan, että ainoastaan polvikuluman tähytyskirurginen hoito ei kuulu suomalaiseen palveluvalikoimaan, eli tämän perusteella kaikki muut mahdolliset ja mahdollottomat hoidot kuuluisivat tämän maksuvelvollisuuden piiriin, ja tässä lausunnossa todetaan se, että tosiasiallisesti tämän palveluvalikoimaneuvoston työn näkökulmasta ei ole tosiasiallisia, realistisia mahdollisuuksia määrittää palveluvalikoimaa siinä laajuudessa, että se riittäisi sitten rajaamaan ne ulkomailla tehtävät hoidot niin, että siellä ei mitään tahansa hömpää tarjota ja siitä lasku lankea sitten maakunnalle jälkikäteen.

Eli kysymys tiivistyy siihen, että tiedetään etukäteen, mitä palveluita voi ulkomailta hakea ja millä perusteella siitä sitten maksetaan ja minkälaisia laskuja on sitten maakuntiin suurin piirtein odotettavissa. Lakia ei voi päästää sillä tavalla eteenpäin, että tehtäisiin vain tällainen ja sitten jälkikäteen katsottaisiin, mikä kuuluu tähän palveluvalikoimaan. Eli potilaan pitää etukäteen tietäen tietää se, maksetaanko se vaiko ei makseta. Tämä on se iso kysymys.

Toinen kysymys liittyy sitten siihen, että tässä asetetaan nyt Kelan virkailijat aika ison tehtävän ääreen: heidän pitäisi alkaa arvioida sitä, mikä hoito on korvattava ja millä hinnalla. Tietysti jos ajatellaan potilasta ja potilaan oikeusturvaa, niin kyllä minua kauhistuttaisi, jos Kelan virkailijan käsissä on se, mitä hoitoja minusta nyt sitten korvataan tai ei korvata. Tähän saakka siinä ovat olleet lääkäri ja asiantuntijat arvioimassa, mikä hoito on määritelty tarvittavaksi ja minkä voi sieltä hankkia, ja sitten siitä on korvaus tullut.

Tähän liittyy hyvin vahvasti nyt sitten tämä sote-uudistus myös siltä osin, että tämä esitys ei vastaa siihenkään, miten tällainen maakunnallinen vaihtelu suoran valinnan sote-palveluissa ja sitten toisaalta myös näillä tulevilla asiakaseteleillä tarjottavissa palveluissa vaikuttaa siihen, millä tavalla maakunnan asukas saa valita palveluita ulkomailla, eli tulevatko nyt sitten joka tapauksessa myös ulkomailla valittavat palvelut maakuntakohtaisesti tehtäviksi vai onko tarkoitus, että valtakunnassa on yhteneväiset käytännöt tähän. Siihen tämä laki ei vastaa.

Tässä ei myöskään vastata siihen, miten tälle sote-keskukselle eli käytännössä näissä yhteisöissä toimiville sosiaali- ja terveyskeskuksille maksettavassa korvauksessa huomioidaan se, jos asiakas käyttää rajat ylittäviä palveluita ja silloin maakunta korvaa ne palvelut. Tähän tulee tällainen kierros myös, joka pitäisi tietysti huomioida, koska muuten ne saavat tavallaan turhaan maakunnalta sitä rahaa.

Eli kaiken kaikkiaan kysymys on näistä korvauksista, näistä palveluvalikoimista, tämän etukäteen määrittelemisestä, se on puutteellinen tässä laissa, ja sitten on kysymys siitä, miten Kelan osaaminen ja resurssit tulevat riittämään tällaisen tehtävän hoitamiseksi niin, että kansalaisten oikeusturva on varmistettu.

Arvoisa puhemies! Tämä tulee nyt sitten meille valiokuntaan, ja aloitamme tästä kuulemiset.

14.26 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Itsekin olisin ministeriä tänne kaivannut vastaamaan kysymyksiin, koska aivan niin kuin edustaja Haatainen totesi, tässä esityksessä on kyllä aika paljon avoimia kysymyksiä ja sellaisia arvioita, joista olisi hyvä varmistaa, mihin ne pohjautuvat.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

Tämäkin lakiesitys liittyy sote-uudistukseen ja erityisesti sen valinnanvapausosioon, jossa nyt sitten laajennetaan tätä valinnanvapautta ja vahvistetaan myös rajat ylittävää terveydenhuoltoa itse asiassa kaksisuuntaisesti, sekä niin, että Suomessa asuvat voivat hakea ulkomailta tiettyjä palveluja, että niin, että sitten taas ulkomailla asuvat voivat käyttää terveyspalveluja Suomessa nykyistä helpommin. Tässä on arvioitu, että tämä ehdotus lisäisi kustannuksia — sekin on syytä huomioida — eli nettomenoja vuosittain aina vuoteen 2022 mennessä, vuonna 2019 jo 8,6 miljoonaa euroa. Sitten tässä on arvioitu, että tämä henkilöille maksettava korvausten euromääräinen kasvu voisi lisätä halukkuutta terveysmatkailuun, mutta ei kuitenkaan oleteta, että se olisi kovin suurta.

Näistä arvioista olisin halunnut kuulla tarkemmin, samoin kuin siitä, että tässä on arvioitu, ettei ulkomailla asuvien halukkuus hakeutua Suomeen käyttämään terveyspalveluja lisääntyisi. Kun meillä on aika paljon käyty keskustelua esimerkiksi niin sanottujen papperittomien terveyspalveluista, niin olisi ollut mielenkiintoista tässä yhteydessä kuulla, miten tämän arvioidaan vaikuttavan.

14.28 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Rajaseudun asukkaana sanon, että itse asiassa tällaista lainsäädäntöä on jo varsin pitkään odotettu. Se, että Ruotsissa se on ollut mahdollista jo pian 15 vuotta, on helpottanut sitä, että ruotsalaiset olisivat, vaikka rajaseudulla tai sitten taas Suomen ja Norjan välillä, pystyneet hakeutumaan myös tarvittaessa Suomeen hoitoon silloin kun se hoitolaitos on lähempänä. Tällä hetkelläkin jo meillä pitäisi olla EU:n puitteissa nykyisen potilasdirektiivin puitteissa ja Pohjoismaiden neuvoston linjausten puitteissa se mahdollisuus olemassa, mutta käytännössä se on ollut erittäin monimutkaista ja vaikeaa. Aluehallintovirasto on jopa kieltänyt yhteispäivystysten järjestämisen Suomen ja Ruotsin, kahden EU-valtion, rajalla.

Toivon, että tämä lainsäädäntö osaltaan toisi myös tähän nyt helpotusta, että ihminen hädän hetkellä halutessaan voi kulkea siihen fyysisesti lähimpään paikkaan, vaikka se olisikin valtakunnanrajan toisella puolella. Ongelma on useasti ollut se, että näissä meidän naapurimaissamme on jo varsin pitkään ollut tällainen maakuntapohjainen järjestelmä, pitkälti yli sata vuotta. Mutta nyt kun Suomikin vihdoinkin siihen astuu, neuvottelu on paljon helpompaa, kun se vastinpari on samankaltainen. Suomessa se tulee olemaan maakunta, Ruotsissa se on maakäräjät, Norjassa se on fylke. Elikkä etenkin näille pohjoisen rajaseuduille toivottavasti tämä tuo paljon uusia mahdollisuuksia, ja kyllä se liike toivon mukaan on tietenkin molemminpuolista, mitä tässäkin aikaisemmissa puheenvuoroissa on spekuloitu. Pienellä kunnalla on ollut aika mahdotonta neuvotella vaikkapa Ruotsin Norrbottenin maakäräjien kanssa siitä, voisivatko Tornionlaaksosta ihmiset yhteispäivystyksen kautta sitten hakea suomenkielisiäkin palveluita rajan toiselta puolelta, koska siellä ne saattavat olla lähempänä kuin sitten maakunnan keskuskaupungissa Suomen puolella.

14.30 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Olen myös erittäin pahoillani siitä, että esittelevä ministeri ei ole paikalla. Tuntuu, että meillä on sosiaali- ja terveydenhuollon puolella kohtuullisen vähän esityksiä täällä eduskunnassa, ja toivoisin, että vastaava ministeri olisi paikalla vastaamassa meidän tekemiimme kysymyksiin.

Arvoisa herra puhemies! Esitys on sinänsä tärkeä ja oikeansuuntainen. Esityksellä on mahdollista parantaa asiakkaiden asemaa ja yhdenvertaisuutta korvaustason nousun myötä. Toisaalta esitys sisältää riskin terveyserojen syventymisestä, kun matkustaminen ulkomaiseen hoitoon edellyttää sekä taloudellisia että muita valmiuksia. On siis mahdollista,

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

että varakkaammat ja kyvykkäämmät ohittavat kotimaiset hoitojonot yhä suuremmalla veronmaksajien tuella. Jotta lain vaikutukset jäisivät tässä suhteessa vähäisiksi, on ensisijaisesti turvattava toimiva ja laadukas sote-palvelu kotimaassa. Tämä on erityisen vaikeaa nyt, kun hallitus ajaa yhtiöittämisvimmassaan sote-uudistusta ja valinnanvapautta eteenpäin kuulematta asiantuntijoita. Asiantuntijakritiikki sote-uudistusta kohtaan on vain koventunut esimerkiksi eduskuntakäsittelyn aikana. Edes epärealistisesta aikataulusta ei ole tingitty, vaan päinvastoin nopeutetaan toimeenpanoa esimerkiksi valinnanvapauspilottien ja niiden porkkanarahojen avulla.

Muistan, että kun vuonna 2013 rajalakia laadittiin, arvio oli, että ehdotettu korvausmalli ei Euroopan unionin lainsäädännön ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa ole täysin ongelmaton, mutta se on kansallisen terveydenhuoltojärjestelmämme perusratkaisuihin nojautuen puolustettavissa. On huomattava, ettei potilasdirektiivi edellytä maahan mitään tietynlaista palvelumallia. Se koskee vain rajat ylittävän hoidon korvauksia ja yhdenvertaisuutta kansalaisen ja rajat ylittävän palvelun välillä. Eli potilasdirektiivillä ei voi perustella hallituksen valinnanvapausmallia.

Hallituksen esityksen merkittävämmät ongelmat liittyvät korvausten määrittämiseen. Jos korvauksena maksetaan vastaava kustannus kuin hoidosta Suomessa, mikä se on, kun esimerkiksi suoran palvelun sote-keskusten rahoitus perustuu pääasiassa kapitaatioon? Kun palvelun hintaa ei ole määriteltä, mikä korvaus siis maksetaan? Hinnan pitäisi olla läpinäkyvä ja kaikkien tiedossa ajantasaisesti. Terveydenhuoltolain 7 a §:n palveluvalikoimaa ei ole myöskään tiedossa. Esimerkiksi HUSin lausunnon mukaan palveluvalikoima-neuvostolla ei ole mitään realistisia mahdollisuuksia määrittää palveluita niin, että se rajaisi palveluita tarkoituksenmukaisesti ja niin, että asiakkailla olisi tästä tieto. On olennaista, että ihmiset tietävät, mihin palveluihin voi hakeutua sekä hakea ja saada korvausta. Kriteerit ovat alkutekijöissään, ja tältä pohjalta Kelan virkailijoiden pitäisi tehdä arvio siitä, mikä hoito on korvattavaa ja millä hinnalla. Tämä on potilaan oikeusturvan kannalta huolestuttavaa, etenkin kun kustannukset ovat hänelle jo syntyneet. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että korvausten asianmukainen jälkikäteen maksaminen henkilölle edellyttäisi terveyspalvelujen nykyistä parempaa tuotteistamista ja tuotehintojen määrittelyä Suomessa. Portinvartijuutta tarvitaan erityisesti erikoissairaanhoidon puolella, jossa kustannukset voivat nousta kymmeniintuhansiin euroihin. Aiemmin näitä päätöksiä on tehty pääosin sairaanhoitopiirissä, mutta jatkossa siis Kelan virkailijat ovat päättämässä korvausten maksamisesta rajat ylittävissä tilanteissa. On välttämätöntä, että niin maakuntien liikelaitoksilla kuin Kelan virkailijoilla on yhtenäiset ja mahdollisimman yksityiskohtaiset ohjeet ja tulkinnat siitä, mihin perustaa portinvartijan päätöksensä. Tähän tarvitaan palveluvalikoiman kirjallista määrittelyä.

Esitys ei siis vastaa siihen, miten maakunnallinen vaihtelu suoran valinnan sote-palveluissa ja toisaalta asiakassetelillä tarjottavissa palveluissa vaikuttaa siihen, miten maakunnan asukas saa valita palveluita ulkomailla. Määrittyvätkö rajat ylittävät palvelut maakunnittain? Hallituksen valinnanvapausesityksen mukaan sote-keskuksen saa Suomessa valita, mutta siihen pitää sitoutua vuodeksi. Kuitenkin nyt rajat ylittäviin palveluihin ei esitetä sitoutumismallia, vaan palvelutarjoajaa saa vaihtaa vapaasti.

Esitys ei vastaa siihen, miten sote-keskukselle maksettavassa korvauksessa huomioidaan se, jos asiakas käyttää rajat ylittäviä palveluita. Suomessa suoraan valintaan kuuluu ja asiakassetelillä saa soten, mutta rajat ylittäviä palveluita ovat vain terveyspalvelut. Kuitenkaan kun muissa Euroopan unionin maissa ei ole vastaavaa järjestelmää kuin Suomessa on

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

suunniteltu, onko varmaa, että nykytila säilyy? Jos muut sote-esitykset eduskunnassa eivät etene, mitä tapahtuu tälle esitykselle? Siihen meillä ei ole vastausta. Miksi tämän esityksen valmistelua ei ole yhdistetty monikanavarahoituksen purun valmisteluun?

SDP:n mallissa olennaista on, että palveluvalikoima on määritelty ja hinnoiteltu tarkoin. Vain silloin voidaan korvata palveluiden käyttöä kustannustehokkaasti ja yhdenvertaisesti.

14.37 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä nyt näyttää siltä, että tätä ei ole tässä kiireessä ja sote-sopassa oikein kyetty ehkä katsomaan ihan tarkasti läpi. Meille on tietysti äärimmäisen tärkeää tietää se, mikä tämän esityksen hintalappu on.

Meidän on hyvä muistaa rajat ylittävistä palveluista kuitenkin tuommoiset äkkinäiset palvelut, umpisuolen puhkeaminen tai raskaus — se ei ole hyvin äkkinäinen, mutta joka tapauksessa raskaus kuuluu siihen — ja tarttuvat taudit, niin että silloin joka tapauksessa saa hoitoa, olipa sitten missä maassa tahansa. On erittäin pelottavaa, jos Kela rupeaa päättämään tästä asiasta ennen kaikkea sen takia, että Kelalla on tällä hetkellä hirvittävät jonot. Muun muassa sairauspäivärahoissa Seinäjoen suunnalla huhtikuunkaan maksuja ei ole vielä kyetty maksamaan. Se on aikamoinen puute.

Sitten minua huolestuttaa se, että jos maakunnat joutuvat maksamaan tätä, niin miten maakunnat budjetoivat tämän, jos ei ole tietoa siitä hinnasta. Onko se kapitaatiomalli? Jos on, niin mikä on kapitaation hinta? Onko se palvelusetelimalli? Jos on, niin mikä on palvelusetelin hinta? Vai onko se totaalisumma, mikä maksetaan?

Se, missä tämä olisi hyvä asia, on ilman muuta pohjoisessa, pohjoismaisen yhteistyön alueella. Sitä on yritetty siellä monta vuotta saada aikaan, poistaa erilaisia rajaesteitä, siinä kuitenkin onnistumatta. Mutta pohjoismaisen yhteistyö ja Pohjoismaiden yhteistyö on niin omaa luokkaansa, vaikka kaikki eivät ole EU-maita, että siellä kannattaisi ehkä jollakin tavalla kokeilla tätä, nimenomaan rajaseudulla. Siellä se voisi olla hyvä asia.

Sitten yksi asia, mikä tässä myös minua huolestuttaa, on tämä sitoutuminen. Jos nyt sitten suomalainen haluaakin sitoutua sveitsiläiseen hoitoon, saksalaiseen hoitoon tai espanjalaiseen hoitoon, niin voiko hän kerran kuukaudessa käydä siellä sitten hoidossa ja hoitoja saamassa tai [Puhemies koputtaa] tarkistuttamassa ja jälkihoidossa?

14.39 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kulmuni nosti täällä esiin rajaseudun asukkaiden näkökulman. Ajattelen myös, että heidän kannaltaan tämä esitys todellakin joustavoittaa palvelujen saamista ja mahdollistaa entistä paremmat palvelut myös kustannustehokkaasti henkilöille, jotka rajan tuntumassa asuvat — samoin tietysti niiden kansalaisten kannalta, jotka haluavat panostaa terveysturkailuun. Mutta samalla on huomioitava, että kun ihmiset joutuvat itse kustantamaan matkakustannukset, niin siihen täytyy olla sitten myös varaa. Eli esimerkiksi kerran kuussa ulkomailla hoitojen hankkimiseksi henkilöllä täytyy olla sitten varallisuutta myös ne matkakustannukset tältä osin hoitaa, koska niitä ei toki tässä korvata.

Mutta kyllä tämä koko esitys asettaa meidät sen kysymyksen eteen, miten suomalainen terveydenhuolto kykenee myös tulevaisuudessa säilyttämään hyvän maineensa, kansalaisten luottamuksen, kilpailukyvyn ja korkean tason. Se on erityisen suuri kysymys nyt, kun sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää ollaan uudistamassa, että meillä on sellainen terveydenhuolto, johon luotetaan ja joita palveluita halutaan käyttää niin, ettei tule ikään kuin tämän laatukysymyksen vuoksi paineita lähteä ulkomailta hoitoja hakemaan. Se asettaisi

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

kyllä kansalaiset hyvin eriarvoiseen asemaan, [Puhemies koputtaa] koska kaikilla ei ole kuitenkaan varaa niihin matkakustannuksiin.

14.41 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Vielä yksi pieni tämmöinen, voisiko sanoa, kommentti, joka tätä kokonaisuutta ainakin omalta osaltani vielä häiritsee. Kun sote-uudistusta viedään nyt eteenpäin, niin en tiedä, ovatko perussuomalaiset ymmärtäneet sitä, että hallitus on viemässä meidän sosiaali- ja terveyspalveluitamme Euroopan unioniin ja laajemmille kansainvälisille markkinoille. Tämä lainsäädäntö tulee myös sitä osaltaan tukemaan. Jos ajatellaan vaikka, että kun ihmiset hakevat palvelunsa täältä sote-keskuksista tai Suomesta, niin heillä on myös mahdollisuus hakea palveluita entistä helpommin ja joustavammin myös Euroopan unionista. Samalla me viemme markkinat kansainvälisille markkinoille ja Euroopan unionin sopimuslainsäädäntö lähtee myös ohjaamaan meidän palveluidemme määrittelyä, sisältöjä, rahoitusta ja korvattavuutta. Elikkä toivoisin nyt, että täällä olisi joku perussuomalaisten edustaja, joka kertoisi meille, mitenkä he suhtautuvat tähän lainsäädäntöön myös yhdistettynä sote-lainsäädäntöön.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin aluskierrätyksestä annetun asetuksen täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2017 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu

14.43 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! Aluskierrätysasetus on pyrkimys muuttaa alusten purkamisen ongelmia Kaakkois-Aasiasta ja Turkista enemmän Euroopan suuntaan siten, että päästään myös niistä ongelmista eroon, koska näiden alusten purkaminen aiheuttaa esimerkiksi kolmea haittaa. Vaaralliset aineet pääsevät ympäristöön, ja lisäksi näissä purkutöissä on todella vakavia ongelmia työsuojelun osalta: haittoja, vammoja ja jopa kuolemia. Lisäksi aluspurkamoiden päästöt leviävät myös ympäristöön siellä asuvien ihmisten sairauksiksi. Nämä ongelmat ovat nimenomaan tällä hetkellä siellä, missä niitä puretaan, eli tuolla Bangladeshissa, Pakistanissa, Intiassa ja Turkissa muun muassa. Haitallisia aineita ovat lisäksi muun muassa asbesti, raskasmetallit, lyijy ja elohopea.

Tämä Euroopan unionin tänne tuotava asetus edistää sitä, sitä, että alusten purkamista sitten täällä meidän unionin jäsenmaissa tulotaisiin toteuttamaan enemmän. Suomessakin nyt tutkitaan, voisiko se olla täällä meillä maassamme jopa kannattavaa.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

14.44 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kosonen hyvin perustelikin tämän asetuksen tarpeellisuutta. Taustaksi haluan vielä todeta sen, että laivanvarustajathan ovat vuosikymmenien ajan kiertäneet kansainvälisiä sopimuksia ja myös kansallista ja EU-lainsäädäntöä, joka kieltää ongelmajätteiden viemisen kehitysmaihin eli sellaisiin maihin, joissa ei ole asiallista käsittelykapasiteettia ongelmajätteille. Laivojen osalta tätä on kierretty siten, että laiva tekee muka tällaisen normaalin rahtimatkan jonnekin kehitysmaahan, esimerkiksi Bangladeshiin, jossa se sitten romutetaan, usein aivan järkyttävissä oloissa. Asbestia ja ongelmajätemyrkyjä käsittelevät köyhät työntekijät ilman minkäänlaisia suojaimia ja myöskin ilman, että ympäristöä millään tavalla suojellaan.

On tosi hyvä asia, että nyt — sinänsä aika monen vuoden viiveellä, mutta kuitenkin — tässä asiassa päästään edes jonkinlainen askel kohti asiallisempaa menettelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja Latinalaisen Amerikan sekä Kariibian alueen kansainvälisen säätiön perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta

Hallituksen esitys HE 72/2016 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

14.46 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Kävimme tästä hyvän keskustelun, kun ministerikin oli tuossa ensimmäisessä keskustelussa täällä paikalla. Kyse on siis jo lähes kymmenen vuotta sitten, vuonna 2009, voimaan tulleessa Lissabonin sopimuksessa annettusta lupauksesta, että saamme apua pahimman hetkellä sitä pyytäessämme tai toisaalta olemme valmiita antamaan sitä toisen EU-maan sitä tarvitessa, ajatuksella kaikin mahdollisin keinoin.

Me emme ole voineet täyttää tätä tässä sopimuksessa lupaamaamme. Se on ehkä tullut esille ensimmäisen kerran konkreettisesti keskusteluissa avunannosta Ruotsin sukellusve-

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

nejahdissa. Toinen esimerkki oli sitten Pariisin tapahtumien jälkeen, kun Ranska aktivoi ensimmäisen kerran ja käytti näitä solidaarisuus- ja yhteisvastuulausekkeita ja pyysi apua muilta EU-mailta. Me jouduimme auttamaan hivenen kiertotien kautta, sinänsä varsin hyvällä ja arvokkaalla tavalla. Nyt laki saatetaan siis ajan tasalle. Myös päätöksenteko kiireellisissäkin tilanteissa on ollut eduskunnan käsittelyssä, ja niihin on löytynyt hyvät ratkaisut, ja se on osoitus siitä, että ulko- ja turvallisuuspolitiikassa meillä vallitsee hyvä, laaja yhteisymmärrys.

Yksi asia, joka tässä on erityisesti ollut esillä, on tämä velvollisuus kantahenkilökunnan osalta osallistua tehtäviin näissä tilanteissa. Reserviläisillä se on luonnollisesti pelkästään vapaaehtoista, mutta tämä palveluvelvollisuus on jouduttu kirjaamaan lakiin sen takia, että meillä on tiettyjä avaintehtäviä, joihin ei välttämättä löydy vapaaehtoisia, tai jos nämä muutamaiset henkilöt kieltäytyisivät näistä tehtävistä, niin silloin emme pystyisi vastaamaan tuohon avunpyyntöön. Ja jos taas olisimme edenneet pelkästään sillä, että vain uudet... [Puhemies koputtaa] — Puhemies! Tulen hetkeksi jatkamaan sieltä. [Puhuja siirtyy puhujajokrokkeelle]

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Jos siis olisimme edenneet pelkästään sillä tavalla, että näihin tehtäviin olisivat osallistuneet vain uudet, jotka sopimuksen tekevät, niin siirtymäaika olisi ollut jopa 30 vuotta. No, se ei tietysti ihan reaalisesti olisi totta, sillä näihin tehtäviin, lähes jokaiseen paikkaan, löytyy vapaaehtoinen henkilö. Niin löytyy jatkossakin. Tämä oli oikeastaan se, mitä halusin alleviivata, että nämä joukot pitää rakentaa pääsääntöisesti vapaaehtoisuuteen perustuen, mutta ymmärrän sen tilanteen, että jos on esimerkiksi alus, joka on jo lähellä jotain tilannetta ja jota käytettäisiin nopeammalla aikataululla hyväksi, niin ei voi olla niin, että yksi henkilö estäisi vaikkapa tämän laivan osallistumisen tällaiseen tehtävään, ja sen takia pitää olla myös tämäntyyppinen velvoittava pykälä tässä lainsäädännössä. Pidän sitä hyvänä, ja sitä käytetään vain näissä avaintehtävissä, joita nyt voivat olla esimerkiksi helikoptereiden taikka Hornetien tietty tekninen osaaminen, mekaanikopuolen osaaminen ja tämäntyyppinen. Niissä pitää varautua siihen, että ei voi olla mahdollista, että yksi henkilö tai kaksi henkilöä estää tämän toiminnan liikkeelle saamisen.

Arvoisa puhemies! Olen eduskunnassa pitkään pitänyt huolta kansainvälisiin tehtäviin osallistuvien mutta myös varusmiesten vakuutusturvasta erilaisissa onnettomuustilanteissa taikka taistelutilanteissakin haavoittuessa. Olen tyytyväinen siihen, että puolustusministeri Niinistön johdolla aikanaan ministeri Haglundin liikkeelle laittama kriha-veteraaniohjelma on nyt saatu maaliin. Me valiokunnassa pidimme tärkeänä, että myös tämän kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen kohdassa pitää seurata tarkasti sitä, että meidän vakuutusturvamme on riittävällä tasolla. Se ei pelkästään tarkoita näitä naisia ja miehiä, vaan sen pitää tarkoittaa myös sitä, että heidän läheisistään pidetään huolta, jos mahdollisesti jotain sattuisi: lapset, puoliset, tai sitten se saattaa säteillä isompaankin ryhmään, jos jotain vakavaa näissä tilanteissa tapahtuisi.

Arvoisa puhemies! Tietysti itse toivon, että tätä lakia ei koskaan tarvita, mutta me olemme nyt valmiita siihen, että voimme ottaa apua vastaan tai antaa sitä toisen EU-maan niin pyytäessä.

14.51 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa herra puhemies! Ehkäpä merkittävien asiamuutos, mitä tässä ollaan säätämässä, liittyy siihen, että tästä eteenpäin Puolustusvoimilla on mahdollisuus omaan toimialaansa liittyvissä asioissa antaa tukea toiselle valtiolle, Euroopan unio-

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

nille ja tietysti kansainvälisille järjestöille kaiken kaikkiaan — luonnollisesti niiden periaatteiden puitteissa, joita Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja määrittelee. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että Suomen puolustusvoimat voi tästä eteenpäin kolmen aiemman tehtävänsä lisäksi ottaa hoitaakseen myöskin voimankäyttöön perustuvaa kansainvälistä toimintaa, kun kansainvälinen tilanne avun pyytämisen kautta sitä meiltä edellyttää tai kun avun meille tuominen on mahdollista kansainvälisen yhteisön kautta tapahtuvan avun vastaanottamisen merkeissä. Toisin sanoen, merkittävä periaatteellinen muutos on siinä, että Puolustusvoimat voi tämän jälkeen toimia tavalla, jonkalaisia voimankäytösäädöksiä Euroopan unionissa edellytetään jo Lissabonin sopimuksen valossa ja jolla muut Euroopan unionin jäsenmaat ovat jo aikaisemmassa vaiheessa toimineet.

Tietysti Suomen sotilaallinen puolustaminen on ja tulee säilymään Puolustusvoimien kaikkein olennaisimpana tehtävänä myöskin huomenna. Luonnollisesti muiden viranomaistahojen kanssa yhteistyön toteuttaminen on edelleen aivan keskeisessä roolissa, samoin kuin kriisinhallintatehtävät. Mutta tämän kansainvälisen avun antaminen rajojen ulkopuolelle ja sen vastaanottaminen rajojen sisäpuolella on se, joka tässä tapauksessa tulee kysymykseen.

No, me tiedämme Suomen ulkopolitiikan peruseriaatteet, niitä en lähde sen enempää kertaamaan, vaan totean, että Suomi ei missään olosuhteissa halua nostaa asetta. Suomi ei halua lähteä sotimaan. Mikäli meidän omasta puolustautumisestamme on kysymys, asia tietysti näyttäytyy päinvastaisessa valossa. Jo YK:n peruskirjan periaatteiden nojalla Suomella on tietysti mahdollisuus kaikin käytettävissä olevin keinoin puolustaa itse itseään ja saada myös kansainvälistä apua omien toimintojensa tueksi. Tämä laventaa tätä perusfilosofiaa siis niin, että tästä eteenpäin erillisen prosessin määräämällä tavalla, josta on myöskin oma säädöstönsä olemassa, Suomi voi olla myöskin omien rajojensa ulkopuolella voimankäyttöä koskevissa toimituksissa mukana. Tämä on ymmärrettävästi iso periaatteellinen muutos.

Me haluamme pysyä luonnollisesti konfliktien ulottumattomissa, se on Suomen maanpuolustuksen peruslähtökohta. Mikään olosuhde ei sitä lähtökohtaa luonnollisesti muuksi muuta. Me emme halua tieteen tahtoen lähteä mukaan konflikteihin vaan pitäytyä niiden ulkopuolella. Yhtä lailla selvää on se, että Suomi ei voi olla kauttakulkumaa mitään muuta valtiota kohtaan tapahtuvien hyökkäysten kyseessä ollen, tulevat tai menevät nämä hyökkäykset mihin suuntaan tahansa. Sen vuoksi tällainen yleinen vakauseriaatteiden filosofia on läpikäyvä periaate Suomen puolustusfilosofiassa, ja se ulottuu aina Suomen ulkopolitiikan keskeisiin periaatteisiin saakka.

Se, että me emme halua aluettamme käytettävän vihollisuustarkoituksiin muita valtioita kohtaan, on sen asian luonnollinen filosofian jatke, että me itsekkin haluamme pysyä konfliktien ulkopuolella, mutta sitten on otettava luonnollisesti huomioon se, että saattaa muodostua tilanteita, hyvinkin mahdollisia tilanteita, joissa tämä filosofia ei riitä vaan joissa meidän välittömässä turvallisuusympäristössämme on muutoksia, joitten ulkopuolella Suomi ei valitettavasti voi pitäytyä. Sen vuoksi tämä säädöspohjan tarkistaminen on tässäkin suhteessa välttämätöntä, ja sen vuoksi on selvää, että vaikka Suomi itse haluaa pysyä konfliktien ulottumattomissa ja vaikka meidän maaperäämme ei käytetä vihollisuuksiin muita valtioita kohtaan, niin nämä periaatteet eivät voi rajoittaa meidän omaa toimintaamme. Ne eivät voi rajoittaa meidän kansainvälistä puolustusyhteistyötämme, jolla meidän omaa suorituskykyämme ja puolustuskykyämme ollaan parantamassa, eivätkä näin muodoin myöskään estää kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista. Ja kaiken aikaa on

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

pidettävä huoli tietysti siitä, että ymmärretään oikealla tavalla Suomen ajattelu, filosofia, joka on luonnollisesti se, että Suomi itse omilla ratkaisuillaan, mitä nyt käsiteltävänä oleva lainsäädäntö tarkoittaa, tekee kaikki ratkaisut omalta pohjaltaan, oman päätöksentekojärjestelmänsä varassa.

Puhemies! Valitettavasti maailma on siinä asennossa, että tällainen lainsäädäntö on koko Euroopassa katsottu välttämättömäksi aikaansaada. Siihen ollaan nyt edustaja Heinosen kertomalla tavalla lähes — tai ollaankin — kymmenen vuoden viiveellä yhtymässä. Ja asiat kymmenen vuoden aikana eivät valitettavasti ole kehittyneet parempaan suuntaan vaan siihen suuntaan, että tällaisen lainsäädännön säätäminen Suomessa on tänä päivänä välttämätöntä.

14.58 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti.

Kuten täällä on mainittu, Puolustusvoimat saa uuden tehtävän eli kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen. Ja edelleen täällä edustaja Kanerva mainitsi, että meidän kaikkien päämäärä on tietysti Suomen pitäminen sotilaallisten konfliktien ulkopuolella. Se on hyvin tärkeätä.

Kansainväliseen toimintaan käytetään ensisijaisesti sellaista Puolustusvoimain henkilöstöä, joka on todella sitoutunut näihin kansainvälisiin toimintoihin, mutta henkilöstöä voidaan kuitenkin määrätä muuhun kuin kansainvälisyyteen liittyviin tehtäviin, jotta varmistetaan riittävät henkilöstövoimavarat ja osaaminen. Mutta puolustusvaliokunta toteaa myös, että tässäkin asiassa pitäisi aina ottaa mahdollisesti huomioon henkilökohtaiset syyt ja perhesyyt. Mielestäni aina niitä vapaaehtoisia löytyy, kuten asiantuntijoiden puheenvuoroistakin on käynyt ilmi. Palveluehtojen on oltava kunnossa, vakuutusten ynnä muiden, ja kun ajatellaan esimerkiksi tätä Afganistan-operaatiota, joka on kestänyt kymmenen vuotta jo, niin siihen on kyllä löytynyt aina helposti halukkuutta.

Laki tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä tuli voimaan tämän vuoden alussa, ja sitähan sovelletaan kaikkiin kriisinhallinta- ja muihin kansainvälisiin tehtäviin. Myös puolustusvaliokunnassa mainitaan, että jos vakuutusturva ei ole riittävä tai muut ehdot pitäisi korjata, niin ne pitää myös valtiovallan toimesta tehdä, koska tämä on tällainen suuri periaatteellinen asia, johonka nyt ollaan menemässä.

15.00 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Sen verran otan kantaa tähän pakolliseen lähtemiseen, että toivon, että lähtijöitä valitaan ennen kaikkea vapaaehtoisista, koska se vapaaehtoinen pohja luo sen motiivin, mitenkä asioita hoidetaan, ja se työn tulos on paljon parempi silloin, kun on vapaaehtoinen lähtemispohja, kun lähetetään meidän sotilaita kansainvälisiin tehtäviin. Yleensä he ovat motivoituneet ja koulutautuneet jo niin pitkälle, että se ammattitaitokin on erittäin hyvä niillä valituilla sitten.

15.01 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Alleviivataan vielä loppuun tämä asia, jonka edustaja Semi vielä esille nosti. Eli valiokunnan kuulemisessa, niin kuin edustajat Mäkipää ja Kanerva, jotka keskusteluun osallistuivat, hyvin tietävät, tuli laajasti esille se, että nämä joukot pystytään rakentamaan todennäköisesti kokonaan vapaaehtoisista tehtäviin osallistuvista. Reserviläisten kohdalla tämä on automaatio ja ehto, että kaikki ovat vapaaehtoisia, ja kantahenkilökunnan kohdalla sitten tuo pakko saattaisi tulla kysymykseen vain näissä tietyissä avaintehtävissä. Meillä on yksi esimerkki meidän Puolustusvoimista, kun muutama avainhenkilö pystyi estämään tietyn toiminnan, ja tällaista tilannetta emme

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

voi tietysti hyväksyä sen takia, että olemme Lissabonin sopimuksessa luvanneet sen, että meillä on valmius myös apua antaa, jos toinen EU-maa sitä tarvitsee.

Mutta alleviivaan aivan loppuun myös sen, että mielestäni tämä lainsäädäntö tehdään ennen muuta sen takia, että pahimman hetkellä meillä on mahdollisuus apua pyytää ja apua saada.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 72/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 228/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.03 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Liian paljon meillä on näitä käsittelyjä, joissa nyt joudumme puuttumaan tavalla tai toisella terrorismiin. Siitä oli kyse tuossa edellisessä kohdassa, missä kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta teimme päätöksiä, ja siitä on kyse myös tässä, missä terrorismin rahoittamista kriminalisoidaan. Aiemmin koulutautuminen terrorismiin on muutettu kielletyksi lainsäädännössä, ei kauankaan sitten.

Tietysti terroriteon tekeminen tai siihen osallistuminen on luonnollisesti myös rikos, mutta terrorijärjestykseen kuulumisen ei valitettavasti meidän lainsäädännössä ole edelleenkään kriminalisoitua. Itse olen tehnyt tästä lakialoitteen, ja jollain tavalla tuntuu, että nyt ehkä olisi korkea aika ottaa tämäkin asia vakavasti. Itse en valitettavasti öitä hyvin nuku sen takia, että mielessä on se, että ei ole kuin ajan kysymys, kun Suomessa terrori-isku voi tapahtua. Se saattaa olla tällainen Isisin/Daeshin inspiroima isku. En usko siihen, että Suomi olisi kohdemaana esimerkiksi Daeshin keskusjohdon tukemalle iskulle saatikka Daeshin organisoimalle iskulle, mutta tällaiselle Daeshin/Isisin inspiroimalle iskulle me saatamme hyvinkin olla kohdemaana. Sen takia haluaisin, että meillä olisi vahvemmat keinot puuttua näihin henkilöihin.

Britanniahan listasi jo viime keväänä, vuosi sitten, meidät niin sanotun piilevän terrorismin uhan maaksi, samalle tasolle Norjan kanssa. Pohjoismaista Ruotsi ja Tanska ovat korkeammalla tasolla, Britannian omassa listauksessa ne on laitettu yleisen terroriuhan tasolle. Britannia on yksi harvoja maita, joka tekee näin selkeitä kirjauksia eri maiden terroriuhasta, ja sen takia käytin tuota Britannian listausta tässä nyt esimerkkinä siitä tilanteesta.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

Meiltä Suomesta on lähtenyt noin 80 henkeä — se ei ole enää onneksi kasvanut sillä tavalla kuin se tuohon 80 henkeen kasvoi — Syyrian ja Irakin taisteluihin terroristijärjestö Daeshin riveihin taistelemaan. Heistä aika iso joukko on siellä kuollut, mutta noin 20 terroristia, vierastaistelijaa on palannut Suomeen, ja he muodostavat tällä hetkellä valitettavasti sen uhkan, josta tuossa aiemminkin puhuin. Hallituksen toimesta asiaa on tarkasteltu ja tehty toimenpiteitä. Viranomaiset miettivät, miten näiden henkilöiden kanssa tulisi toimia, ja on laadittu erilaisia toimintamalleja ohjaamaan maamme viranomaisia ja järjestöjä taistelualueilta palaavien integroinnissa yhteiskuntaan. Täällä on listattu näiden henkilöiden kohdalla uhkiin terrori-isku, joukkosurma, perhe- ja lähisuhdeväkivalta, katuväkivalta sekä henkilöön itseensä kohdistuva väkivalta, esimerkiksi itsemurha.

Sisäministeriön kehittämisspäälikkö Tarja Mankkinen totesi aiemmin: "Kaikkien palaajien kohdalla selvitetään ensin, mitä he ovat tehneet taistelualueella ollessaan. Henkilöt, jotka ovat syyllistyneet rikoksiin, saatetaan rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan." Näin se tietysti, luonnollisesti on, mutta voi kysyä: mitä nämä henkilöt yleensä ovat tehneet, jos he Daeshin joukkoihin ovat matkustaneet? Riittävän näytön hankkiminen nyky-lainsäädännön valossa on vaikeaa, ja poliisi on todennut, että jopa mahdotonta — tämän on osoittanut esimerkiksi tämä Forssan tapaus — ja tuomittujen osalta lopulta on kuulemma uhkana sitten se, että he radikalisoituisivat vankilassa ja siitä syntyisi uhka henkilön vapauduttua. Itse nyt kysyisin: voimmeko ajatella niin, että emme toimi näiden henkilöiden kohdalla nyt, vaan katsomme tilannetta niin, että heille vankila ei olisi oikea paikka tai se, että heidät pidetään kiinni, ei olisi oikein sen takia, että he eivät enää enempää radikalisoituisi ja synnyttäisi uhkaa vankilasta vapauduttuaan. Itse kysyisin mieluummin: onko näiden henkilöiden paikka yleensäkin vapaalla jalalla?

Tässä raportissa on tarkasteltu siis pääasiassa taistelualueelta palaavia henkilöitä, jotka ovat Suomen kansalaisia, tai henkilöitä, jotka voivat palata Suomeen, koska heillä on voimassaoleva oleskelulupa. Mielestäni nyt pitäisi myös pohtia, täytyvätkö heidän kohdallaan oleskeluluvan kriteerit enää tällaisen toiminnan jälkeen. Mielestäni eivät. Mielestäni heidän ei pitäisi voida palata tänne enää näille alueille mentyään. Tässä ihan tuoreessa uutisessa, joka silmiin osui, oli listattu näitä Euroopassa tapahtuneita terrori-iskuja viime vuosilta, 12 terrori-iskua, ja niistä löytyy kyllä tiettyä yhteneväisyyttä. Kaikissa oli jonkinlainen yhteys terroristijärjestö Daeshiin. Ne olivat siis Isisin inspiroimia iskuja, todennäköisesti valtaosa, ehkä jotkut jollain tavalla myös Isisin/Daeshin keskusjohdon tukemia iskuja, ja ehkä jotkut myös keskusjohdon organisoimia iskuja, mutta yhdistävä tekijä kaikissa oli se, että nämä nuoret miehet ja vähän vanhemmatkin miehet ovat tavalla tai toisella liittyneet tai kuuluneet terroristijärjestö Daeshiin.

Arvoisa puhemies! Itse toivon, että maamme lainsäädäntöä päivitetään niin, että terroristijärjestöön kuuluminen kriminalisoidaan, että me voimme estää tällaisten henkilöiden vapaana liikkumisen Suomessa, sillä nyt arki on osoittanut sen, että he ovat todellinen uhka Euroopassa, niin muissa maissa kuin Suomessakin.

15.10 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! On todellakin äärimmäisen tärkeää se, että me pystymme puuttumaan terrorismitoimintaan ja pystymme vaikuttamaan siihen siten, että sitä voitaisiin estää. Ovat todella harmillista nämä tapahtumat, joita nyt juuri on Euroopassa taas tapahtunut, ja me tiedämme kaikki, että pelolle ei saa antaa valtaa, mutta toisaalta tulee tuolta takaraivosta sellainen, että pitääkö terroristeille sitten antaa henki? Tämä on todella vakava kysymys ja vakava asia, ja toivon, että me voimme osallistua ter-

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

rorismiuhkien vähentämiseen ja pienentämiseen ja sen lisäksi voimme saada myös itse apua silloin, kun sitä tarvitsemme.

Toinen asia, mikä tässä nyt on esillä, on rahanpesu ja rahanpesulain mahdollistaminen. Ensin tutkitaan, mitä voitaisiin tehdä. Se on todellakin varmasti erittäin tärkeää Suomelle sen takia, että meidän lainsäädäntömme esimerkiksi laista konserniavustusten verotuksesta on ajalta ennen pääomien vapaata liikkuvuutta Euroopassa. Se täytyy nyt kerta kaikkiaan jokaisen ymmärtää, että jos laki on ajalta ennen pääomien vapaata liikkuvuutta Euroopassa, niin se ei ole voinut ottaa huomioon tämän päivän asioita eikä tämän päivän systeemeitä, vaan nyt siellä on olemassa todella isoja porsaanreikiä. Tämä koko rahanpesulain hoitaminen, rahanpesun hoitaminen, edellyttäisi tietysti koko meidän verotuslain uudistamista ja koko sen läpikäymistä. Se on valtava urakka, enkä usko, että se yhdeltä eduskunnalta onnistuu, mutta meidän on ryhdyttävä siihen työhön. Se on äärimmäisen tärkeää, jos me haluamme pitää verorahamme, meille kuuluvat verorahat, tässä maassa.

15.12 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Jäin pohtimaan terrorismin vaaroihin ja rahoittamiseen liittyviä ongelmia, ja kun meillä oli tämä rahanpesulaki esillä, niin jäin miettimään, että nythän olisi ollut hallituksella paljon suuremmat mahdollisuudet tarkastella rahanpesua ja tiukentaa sitä, ettei tällaista harmaata taloutta eikä rikolliseen viittaavaa rahanpesua pystyttäisi tekemään, kun olisi pidetty siitä EU:n komission 10 prosentin omistajapohjasta enempi kiinni eikä olisi otettu tätä 25 prosentin omistajapohjaa. Siinä mielessä olin pettynyt tähän hallituspuolueitten tekemään esitykseen.

15.12 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Näissä äskeisissä puheenvuoroissa mentiin jo varsin kauas varsinaisesta aiheesta eli terrorismin torjunnasta. Sen sijaan että yleisesti säädetään lainsäädäntöä rahanpesun tai muun estämiseksi — se on tietenkin hyvä asia — terrorismia torjutaan sillä, että keskitetään toimet riskihenkilöihin ja riskiryhmiin eikä suinkaan aleta esimerkiksi kiusaamaan tavallisia kansalaisia kummallisilla kysymyksillä pankissa. Hyvää tässä lakiesityksessä tietenkin on se, että jotain tehdään terrorismin estämiseksi. Siihen ei riitä se, että ollaan pahoillaan, hoetaan, ettei pidä antaa pelolle valtaa, ja muita näitä lauseita, mitä on aina tullut näiden terroristi-iskujen jälkeen. Lisätoimia tarvittaisiin.

15.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Oikeastaan tuli ihan lopussa se, että kun oman puheenvuoron alussa kuvasin sitä, miten paljon tässä turvallisuusympäristössä on tapahtunut ja mitä kaikkea sen parissa nyt tehdään — tänään useampi keskustelu täällä salissa — niin yhtenä isona asianahan on tämä meidän tiedustelulainsäädännön päivittäminen, mikä on itse asiassa tässä terrorismin torjunnassa yksi aika isokin aukko tällä hetkellä. Ruotsissa on pystytty estämään suunniteltuja terrori-iskuja. Tämän lainsäädännön kautta meille on tullut vinkkejä, joiden avulla olisi pystytty tekemään havaintoja, jos lainsäädäntö olisi kunnossa, ja on hyvä, että nyt tämä parlamentaarinen työryhmä on tehnyt työtä sen eteen, että me saisimme myös tämän osan paikattua niin, että meillä olisi keinot puuttua myös tähän toimintaan. Itse asiassa yksi sellainen brexitin tuoma iso haaste on varmasti sekin, että Britannia on tässä keskeinen toimija. Täytyy toivoa, että se yhteistyö Britannian ja EU:n välillä jää toimivaksi, sillä nämä terroristisolut ja -henkilöt toimivat usein maiden rajoista välittämättä, ja sen takia pitää pystyä yhdessä toimimaan myös tiedustelupuolella.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

15.15 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti, kun olen itse tässä parlamentaarisessa tiedustelulainsäädännön valmistelun seurantaryhmässä mukana, niin voin kyllä vahvistaa sen, mitä edustaja Heinonen sanoo, että se on tärkeää lainsäädäntöä tämän aihepiirin kannalta, juuri niin, että tiedustelulla voidaan saada selville, keitä riskihenkilöt ja riskiryhmät aidosti ovat, ja kohdistaa nämä rajoittavat ja tarkastelevat toimet heihin, niin ettei suinkaan rajoiteta liikaa tavallisten ihmisten elämää sen takia, että jotkut muodostavat uhan.

15.15 **Sirkka-Liisa Anttila kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä on käyty erittäin hyvää keskustelua tästä hyvin tärkeästä ja ajankohtaisesta aiheesta. Se on aivan totta, että maailma on ympärillämme muuttunut täydellisesti, ja yksi suurimpia haasteita on juuri terrorismi ja siihen liittyvät erilaiset hyökkäykset ja vastaavat.

Täällä on todettu ihan oikein, että tiedustelulainsäädäntö on tärkeä. Se olisi pitänyt jo tehdä, valitettavasti. Parempi kuitenkin, kun nyt tehdään se. Se tarvitaan. Mutta sitten itse haluaisin entistä enemmän puhua myöskin siitä, mitkä ovat juurisyyt, että me olemme tässä tilanteessa, mistä se on lähtenyt liikkeelle. Niihin pitäisi pystyä tavalla tai toisella pureutumaan, koska tämä, mitä me nyt teemme, on vain niin kuin ongelmasta toiseen menoa. Siihen varsinainen syyhyn, miksi maailmassa tällaista tapahtuu, pitäisi päästä paremmin käsiiksi, jotta me voisimme sitä kautta yrittää sitä ehkäistä, ettei sitä koko ajan tule lisää.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 228/2016 vp sisältyvät 1.-6. ja 8.-27. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetut uudet, 28. ja 29. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 228/2016 vp sisältyvän 7. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2016 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 2/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.17 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Teen edustaja Mustajärven puolustusvaliokunnassa jättämän vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen.

15.17 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kontulan tekemää esitystä.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laajakaistarakentamisen tukea haja-asutusalueilla koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 2/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 10/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.18 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä asian valiokuntakäsittelyn aikana tuli esille, että tämä laki on sinänsä tarpeellinen ja tuki näille laajakaistaratkaisuille tulee tarpeeseen, joskin paikoin jäi sellainen kuva, että hankkeisiin oli jo vähän niin kuin lähdetty tätä lakia odotellessa ja oli tavallaan ennakoitu hieman liikaa näiden laajakaistarakentajien toimesta. Olenkin samaa mieltä siitä, että nyt jos jatkossa tällaisia tukipaketteja arvioidaan, niin silloin täytyy myös olla asiassa teknologianeutraali, eli se, että laajakaista valokuidulla toteutettuna on oikea ratkaisu joihinkin paikkoihin, ei tarkoita, että se olisi taloudellisesti mielekäästä tai teknisesti järkevää toteuttaa kaikkialle. Eli on olemassa myöskin sellaisia langattomia ratkaisuja, joilla voidaan toteuttaa riittävän nopeat ja riittävän luotettavat laajakaistayhteydet suomalaisiin koteihin tasa-arvoisesti niin, että niitä digitaalisen yhteiskunnan palveluita voidaan käyttää joka tapauksessa, vaikkei sitä valokuitua välttämättä olisikaan voitu aivan jokaiseen kotiin rakentaa.

On myös huomioitava se, että vaikka tässä puhutaankin haja-asutusalueiden laajakaistoista, niin nyt markkinaehtoinen operaattoritoiminta ei tuota läheskään kaikille kaava-alueillekaan laadukkaita ja riittävän nopeita laajakaistapalveluita. Eli haja-asutusalueiden ohella maassa pitäisi huomioida myöskin taajamien laajakaistojen tasapuolinen ja riittävän edullinen saatavuus.

15.19 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö on yksimielinen. On erittäin hyvä, että hallitus haluaa edistää laajakaistarakentamista koko Suomessa. Toimivat tietoliikenneyhteydet ovatkin meille kaikille äärettömän tärkeitä. Monet hankkeet varmaankin odottavat tätä lakimuutosta. Toivotaan, että tämä etenee hyvässä yhteisymmärryksessä ja nopeasti eteenpäin. Kun tämä hallituksen esitys saa lainvoiman, niin varmaan seurauksena tulee olemaan, että vielä käytävissä olevat tukieurot, elikkä noin 20 miljoonaa euroa, eivät tule riittämään kaikkiin mahdollisiin hankkeisiin, mitä kaavillaan jo tällä hetkellä.

Itse olen koko ajan pohtinut, kun puhutaan laajakaistarakentamisesta, että on hyvä asia, että kiinteisiin ja pysyvän asumisen taloihin saadaan laajakaistarakentamista, mutta itse kyllä jatkoissa haluaisin, että sitä laajennettaisiin koskemaan myöskin vapaa-ajanasuntoja. Sillä voitaisiin myöskin saada useampia hankkeita liikkeelle. Meillä on myöskin astunut voimaan maakäyttö- ja rakennuslain muutos, jossa on helpotettu vapaa-ajanasuntojen

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

muuttamista pysyviksi asunnoiksi. Olisi tärkeää, että tukieuroja saataisiin myöskin vapaa-ajanasuntoihin.

Ja sitten, kuten edustaja Mäkelä otti jo tuossa aikaisemmin esille, niin liikenne- ja viestintävaliokunta on painottanut omassa mietinnössään myöskin sitä, että mikäli viestintäverkkojen rakentamisen tukemista pohditaan myös jatkossa, niin on tärkeää arvioida, millä kaikilla teknologioilla verkkojen saatavuutta on tarkoituksenmukaista edistää. Tässä nämä teknologianeutraalit ratkaisut olisivat varmaan myöskin hyödynnettävissä.

15.22 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa puhemies! Laajakaistahankkeiden rahoitusta odotetaan innolla maakunnissa, mutta myös lainsäädäntöä, jolla normeja ja asetuksia puretaan ja hyvien ja toimivien laajakaistarakennelmien ja -rakentamisen esteitä myöskin pois. Sen pä takia hallituksen esitys ja tämä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö ovat tervetulleita, ja toivotaan, että laki astuu voimaan todella nopeasti.

Laajakaistatukilain mukainen Nopea laajakaista -hanke käynnistyi vuonna 2010. Tämän hankkeen puitteissa on rakennettu valokuitusaatavuus jo yli 70 000 käyttäjälle, ja rakennettuja kilometrejä on kertynyt reilut 17 000. Hankkeen tukia on ohjattu alueille, joilla ei ole markkinaehtoisesti kannattavaa investoida kiinteän verkon rakentamiseen esimerkiksi alhaisten tilaajamäärien ja pitkien etäisyyksien vuoksi. Täällä edellä puhuneet puhujat puhuivatkin siitä, pitäisikö tulevaisuudessa rakentaa mobiilia vai valokuitua, mutta me olemme lähteneet eduskunnassa siitä — mikä näitten tukiehtojen yksi merkittävin asia onkin — että teknologianeutraalisuus on voimassa. Mobiiliyhteyksien osalta Suomi on jo pitkään toiminut edelläkävijänä. 4G-verkot kattavat jo yli 97 prosenttia väestöstä, ja 5G:kin on tulossa. Kattavatkaan langattomat yhteydet eivät kuitenkaan yksinään riitä vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin, vaan valokuituyhteyksiä tarvitaan etenkin toimintavarmuutta ja huippunopeutta vaativiin palveluihin, puhumattakaan alkutuotannosta, kuten maataloudesta, jossa puhutaan mittavista investoinneista, jotka ovat tärkeiden tietoliikenneyhteyksienkin varassa. Lisäksi nopeitten mobiiliyhteyksien selkärankana toimii aina valokaapeli.

Me toivomme, että nettiyhteydet ovat etätyömahdollisuuksia parantavia, maatalousyrittäjyyttä myöskin edistäviä, biotalous on tulevaisuutta ja uudet liiketoiminnot eri puolilla Suomea, erityisesti haja-asutusalueille.

Tähän asti ohjelman etenemistä ovat hidastaneet siis liian tiukat ehdot tuen hyödyntämisessä, ja rahoja on jäänyt käyttämättä, puhutaan jopa 20 miljoonasta eurosta. Nyt ehtoja väljennetään, jotta laajakaistojen rakentamiseen tulee vauhtia ja yhä useampi suomalainen saa toimivan verkkoyhteyden. Esteitä on poistettu ennenkin. Hallituksen esityksiä on nähty tässä salissa, esimerkiksi se, että nämä hankkeet ovat saaneet etukäteismaksatuksen, mikä on mahdollistanut osuuskuntien hankkeet erityisesti maakunnissa.

No mitä sitten saadaan aikaan tällä tulevilla lailla? Aiemmin esimerkiksi viimeiset kaksi kilometriä valokuitukaapelia eivät olleet tukikelpoisia. Jatkossa tämä omavastuumatka on vain 100 metriä — 100 metriä. Tämä on erittäin iso parannus tilanteeseen. Tuen hyödyntäminen helpottuu merkittävästi, ja kynnyksistä tulleeseen on matalampi, ja ennen kaikkea kotitalouksia vielä kannustetaan tähän kotitalousvähennyksen hyödyntämisellä sen laajakaistan rakentamisen työn osalta. Julkisen tuen osuutta hankkeiden kokonaiskustannuksista lisätään ja sallitaan entistä useammalle laajakaistahankkeelle lisätukia muun muassa takausten ja edullisten lainaehtojen muodossa. Samalla myöskin tukikelpoisten alueiden määrää lisätään. Me puhumme mustista pisteistä tuolla Suomen kartalla, jotka ovat siis tukikelvottomia alueita, mutta nyt tukiehtoja siis höllennetään niin, että pienta-

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

loalueilla valokuidun saatavuusongelmiin vastataan poistamalla tuen sitominen alueiden väestötiheyteen, ja tämä on erittäin tärkeä asia.

Vanhojen hankkeiden toimintaedellytyksiä puolestaan parannetaan esimerkiksi tuki-intensiteettiä korottamalla. Ehtojen muuttamisen seurauksena tukikelpoisten tilaajien määrä nousee 287 000 kotitaloudella tai yrityksen toimipisteellä. Tämä tarkoittaa siis tietysti sitä, että kun tuen piiriin tulee enemmän talouksia, niin rahaakin tarvitaan enemmän, ja olen varma siitä, että joko lisätalousarviossa tai tulevissa budjettiriihissä varmasti juuri nämä laajakaistarahoitukset saavat suurta huomiota, jotta pystymme lain kirjauksia toteuttamaan ja myöskin edistämään laajakaistojen rakentamista.

Arvoisa puhemies! Tapahtuu muuallakin kuin vain lainsäädännössä. Ministeri Bernerin johdolla valtiolta ja kotimaiset teleoperaattorit solmivat toukokuussa 2016 kumppanuussopimuksen, jolla operaattorit investoivat seuraavan kahdeksan vuoden aikana yhteensä miljardi euroa nopeisiin laajakaistayhteyksiin, siis miljardi euroa laajakaistayhteyksiin. Vastavuoroisesti valtiolta karsii byrokratiaa laajakaistarakentamisen tieltä, ja tämä on yksi hyvä esimerkki siitä. Ministeri Bernerin johdolla Suomi on myöskin aktivoitunut Koillisväylän kaapelihankkeen toteuttamisessa, jolta odotetaan maailmanlaajuisestikin paljon. Toteutuessaan se edistäisi taloudellista toimeliaisuutta ja kilpailukykyä niin Euroopassa, Venäjällä kuin Aasiassakin. Suomella olisi myös erinomainen mahdollisuus muodostua kansainväliseksi dataliikenteen solmukohdaksi. Tämä tavoitehan on otettu nytten Arktisen neuvoston puheenjohtajakauden yhdeksi ohjelmatavoitteeksi, jota edistetään siten näiden kahden vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi totean edustaja Torniaisenkin nostamasta vapaa-ajan asuntojen sisällyttämisestä tämän tuen piiriin, joka on jatkossa yksi asia, jonka toivon, että hallitus aika nopealla sykkeellä käy läpi: se, kuinka voimme edistää myöskin vapaa-ajan asuntojen pääsemistä valokuituyhteyksien hankkeisiin mukaan ja näin tukikelpoisiin alueisiin mukaan, on yksi asia, joka edistäisi juuri esimerkiksi etätyön mahdollisuuksien parantamista haja-asutusalueilla.

15.29 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Ministeri Bernerille, hallitukselle ja valiokunnalle on annettava suuret kiitokset tämän erittäin kannatettavan esityksen valmistelusta, ja nyt se on täällä käsittelyssä.

Digitalisaatiohan on tätä päivää, ja se on se keino, jolla me lyhennämme välimatkoja ja saatamme erilaiset ihmiset samojen mahdollisuuksien piiriin. Täällä jo mainittiin aivan oikein, että meillä on elinkeinoja, joitten toiminnassa esimerkiksi digitalisaatio, tietojärjestelmät, ovat aivan olennaisia, ja yksi niistä on maa- ja metsätalous, erityisesti maatalous ja siihen liittyvät EU-tukijärjestelmät. Siinä vain on ollut ongelmia niiden ohjelmien kanssa siltä osin, että kun ne tietyt hakemukset jätetään tiettyyn päivämäärään mennessä, niin yleensä sitten ne järjestelmät kaatuvat juuri sopivasti ennen sitä. Tässä pitää vielä tätä kehittää, jotta ne toimivat varmasti myöskin silloin, kun on tarkkoja aikarajoja, koska siitä aikarajojen ylittymisestä helposti koituu sitten esimerkiksi viljelijälle tiettyjä sanktioita.

Samalla on annettava kiitokset siitä, että tässä on tosiaan ehtoja väljennetty ja byrokratiaa vähennetty, jotka molemmat ovat olleet esteenä sille, että tämä ei ole saavuttanut sitä suosiota, mikä olisi ollut toivottava. Ja myöskin tämä matkan muuttuminen 2 kilometristä 100 metriin ja siihen liittyvät erilaiset takaus- ja muut maksujärjestelmät ovat erittäin kannatettavia. Kaiken kaikkiaan Suomi on, ja sen on mahdollisuus olla, digitalisaation suuri hyödyntäjä, jos me vain itse niin haluamme.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

Lopuksi puutun siihen, kun täällä aivan oikein todettiin, että myöskin vapaa-ajanasuntoihin, joita nyt enenevässä määrin voidaan muuttaa myöskin ympärivuotiseksi asunnoiksi, voitaisiin nämä palvelut saada. Sillä puolella vain on se ongelma tällä hetkellä, että kaava-alueella ei ole vielä mahdollista näitten asuntojen muuttaminen, ja toivon, että siihen jatkossa kiinnitetään huomiota. Se on mahdollista vain muualla kuin kaava-alueella.

15.31 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana tästä teknologiasta ja teknologianeutraaliudesta. Eli siinä on keskeistä se, että ymmärretään perusasiat, mistä ollaan puhumassa, ja se, mistä teknologiasta on kysymys. Esimerkiksi kun puhutaan kaupallisesta 4G:stä, se on asiana aivan eri kuin se, että laajakaista jaellaan loppupäässä langattomasti tiedetylle joukolla tilaajia. Eli se ei ole sama palvelu — me tiedämme, ketkä siellä ovat käyttäjiä, voidaan laskea kapasiteettitarpeet. Operaattoripohjaisessa 4G:ssä taas käyttäjämäärät voivat vaihdella suurestikin tilanteen mukaan. Valokuitu ei ole mikään synonyymi laajakaistalle, se on vain keino siirtää nopeasti dataa.

Yleensäkin näissä ratkaisuissa pitäisi huomioida se, että datasiirto toteutetaan tarpeen mukaan, ei rakenneta ylikapasiteettia. Minkälainen kapasiteetti tulevaisuudessa tarvitaan? Sen ennustamiseen tarvittaisiin todella ennustajan lahjoja. Nyt kun kuulemme valiokunnassa tähän asiaan liittyen asiantuntijoita, lähes kaikilla heillä on jonkinlainen intressi, kaupallinen intressi, tämän asian suhteen. Eli siellä on kenties haluakin esittää ne datamäärät ja niiden kasvu suurempina kuin ne mahdollisesti tulevat tulevaisuudessa olemaan. Kysehän tässä on siitä, miten lähelle se valokaapeli tuodaan. Viime kädessä siihen langatonta yhteyttä käyttävään tablettiin sitä valokuitua ei voida tuoda vaan se käyttää viimeistään siellä talouden päässä sitten normaalia langatonta verkkoa. Myös kaapeli voi katketa, eli ei sekään ole mikään sataprosenttisen luotettava datansiirtoratkaisu, vaikka se onkin ehkä luotettavampi kuin operaattoripohjainen 4G, joka sekin on nykyään aika luotettava.

Kysymys on lähinnä siitä, miten saavutetaan veronmaksajien näkökulmasta tasapuolinen kohtelu, ettei tueta liikaa joitakin alueita suhteessa toisiin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 2/2017 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 49/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 49/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle otsonikerrosta heikentävistä aineista tehdyn Montrealin pöytäkirjan muutoksen hyväksymisestä

Hallituksen esitys HE 54/2017 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 6/2017 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2017 vp. Nyt päätetään pöytäkirjan muutoksesta.

Keskustelu

15.34 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Kyse on otsonikerroksen suojelua koskevaan Montrealin pöytäkirjaan, joka on hyväksytty vuonna 87, tehdystä muutoksesta. Ympäristövaliokunta sitä yksimielisesti kannattaa. Haluan nyt tässä yhteydessä tuoda esille sen, että Montrealin sopimus on monella tapaa, paitsi että se on menestyksekkäimmin toteutuneita kansainvälisiä ympäristösopimuksia, myöskin havainnollinen esimerkki siitä, mitä ympäristönsuojelu on tai ei ole.

Silloin aikoinaan, kun havahduttiin siihen, että niin sanotut freonit tuhoavat otsonikerrosta yläilmassa, joka otsonikerros puolestaan suojaa meitä kaikkia muun muassa syöpää aiheuttavalta ultraviolettisäteilyltä, luonnollisesti ne teollisuuden alat, jotka käyttivät ja valmistivat näitä CFC-aineita eli freoneja, jyrkästi vastustivat rajoituksia ja pelottelivat valtavilla taloudellisilla kustannuksilla, työttömyydellä ynnä muulla. Nämä taloudelliset kauhumaalailut eivät koskaan käyneet toteen, sen sijaan hyvin nopeasti erityisesti teollisuusmaissa poistuivat nämä aineet käytöstä. Tällä hetkellä tilanne on se, että koko maailmassa näiden aineiden käyttö on vähentynyt 98 prosenttia.

Aivan uusimmat tiedot kertovat, että otsonikerros on alkanut elpyä. Tämä kertoo toisaalta siitä, että ympäristöongelmia aiheutettaessa on viive siinä, ennen kuin ongelmat näkyvät ja ennen kuin ne havaitaan, mutta korjaustoimenpiteiden, hyvin ripeidenkin, jälkeen on myös viive siinä, miten nämä toimenpiteet alkavat vaikuttaa. Tämä on sellainen läksy, joka meidän on hyvä muistaa ilmastonuojelun yhteydessä. [Puhemies koputtaa] — Yksi lause vielä, arvoisa puhemies. — Ympäristövaliokunnan asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että ellei näitä suojatoimenpiteitä olisi toteutettu, niin todennäköisesti otsonikerros tänä päivänä olisi niin ohut, että elämä ei ehkä maapallolla enää olisi mahdollista.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 54/2017 vp tarkoitetun Montrealin pöytäkirjan muutoksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan. Asian käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan tänään kello 16 postilakia koskevan mietinnön pöydälle panemiseksi.

Pöytäkirja PTK 64/2017 vp

Täysistunto keskeytettiin kello 15.37.

Täysistuntoa jatkettiin kello 16.37.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan tänään kello 15.37 keskeytynyttä istuntoa.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 272/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 9/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.6.2017 pidettävään täysistuntoon.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 7.6.2017 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola